

29.03.2022

Asia/8

§ 197

Kallion, Alppiharjun ja Sörnäisten yleisten alueiden suunnitelman hyväksyminen 2022-2031

HEL 2022-001176 T 10 05 01

Päätös

Kaupunkiympäristölautakunta päätti panna asian viikoksi pöydälle.

Käsittely

Asian aikana kuultavana oli maisema-arkkitehti Oula Rahkonen. Asiantuntija poistui kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Pöydällepanoehdotus:

Mia Haglund: Pyydän asian pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti panna asian pöydälle.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Oula Rahkonen, maisema-arkkitehti, puhelin: 310 27273
oula.rahkonen(a)hel.fi
Tiina Saukkonen, suunnitteluvastaava, puhelin: 09 310 38508
tiina.saukkonen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Kallion, Alppiharjun ja Sörnäisten yleisten alueiden suunnitelma 2022-2031
- 2 Aluekortit
- 3 Vuorovaikutusraportti

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta päättää hyväksyä liitteenä 1 olevan Kallion, Alppiharjun ja Sörnäisten yleisten alueiden suunnitelman vuosille 2022–2031 ohjeellisena noudatettavaksi.

Esittelijän perustelut

Lähtökohdat ja tavoitteet

Postiosoite

PL 58200
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
Kaupunkiymparisto@hel.fi

Käyntiosoite

Työpajankatu 8
Helsinki 58
<https://www.hel.fi/>

Puhelin

09 310 1691

Faksi

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI06 8000 1200 0626 37

Alv.nro

FI02012566

Kallion, Alppiharjun ja Sörnäisten yleisten alueiden suunnitelmassa esitetään yleisten katu- ja viheralueiden ylläpidon, peruskorjauksen ja yleisillä viheralueilla sijaitsevien palveluiden tavoitetaso sekä toimenpidetarpeet. Suunnitelman viher- ja katualueiden strategiset teemat painottuvat alueen kulttuuriympäristön arvoihin, sen viher- ja siniverkostoon sekä reitistön kehittämiseen. Alueen monipuolisten arvojen säilymisestä huolehditaan määrittelemällä alueelle kehittämisen tavoitteet. Toimenpidetarve-esityksissä ja hankkeiden valinnassa on otettu huomioon asukkailta ja asukasjärjestöiltä tullut palaute ja kehittämissuhteet sekä kunnossapidon vaatimukset.

Suunnittelualue

Suunnittelualue sijaitsee Helsingin itäisessä kantakaupungissa keskisessä suurpiirissä. Alue kattaa Alppiharjun (12) ja Kallion (11) kaupunginosat kokonaisuudessaan sekä Sörnäisten (10) kaupunginosan Hermanninrantaa lukuun ottamatta, sillä Hermanninrannan alueen maankäytönsuunnittelu on kesken, mutta sen alueelliset tarpeet on suunnitelmassa huomioitu.

Suunnittelualue rajautuu etelässä ja idässä mereen, lännessä rautatiehen ja pohjoisessa Pasilaan, Vallilaan ja Hermanniin. Suunnitelma käsittelee suunnittelualueen yleiset alueet, eli Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön toimialan hallinnassa ja ylläpidossa olevat katu-, aukio-, tori- ja viheralueet sekä katualueiden katuvihreän. Suunnittelualueella on kaupunkiympäristön toimialan ylläpitoyksikön hoidossa olevia viheralueita noin 46 hehtaaria ja kaavan mukaisia katualueita noin 114 hehtaaria. Vesialueita alueella on noin 78 hehtaaria ja rantaviivaa on yhteensä noin 10 km. Kallion ja Alppiharjun peruspiireissä, joihin sisältyy Sörnäisten kaupunginosa, asui 44360 henkilöä 31.12.2020. Asukkaista 0-6 vuotiaita oli noin 4%, 7-15 vuotiaita 3%, 16-64 vuotiaita 80% ja yli 65 vuotiaita 13%.

Vuorovaikutus

Yleisten alueiden suunnitelman aloitusvaiheessa, keväällä 2019, toteutettiin asukaskysely karttapohjaisena verkkokyselynä käyttäen Mapita Oy:n Maptionnaire-palvelua. Verkkokyselyyn osallistui 1346 vastaajaa, jotka jättivät kartalle yhteensä 10837 merkintää. Vastauksista saatiin tietoa ympäristön ja palvelujen puutteista, mutta myös alueen vahvuuksista. Suosikkipaikkoja kyseltäessä korostuivat viheralueet, rannat ja aukiot. Epämiellyttävimmiksi nimetyt paikat koettiin rauhattomiksi, epäsiesteiksi, roskaisiksi ja/tai meluisiksi.

Yleisten alueiden suunnitelman luonnosvaiheessa järjestettiin avoin asukastilaisuus verkossa sekä verkko-komentointimahdollisuus Kerrokantasi-palvelussa. Tilaisuuden esitystallenne oli verkossa katsotta-

vissa 4.-18.3.2021. Muistio tilaisuudessa esitetyine kysymyksineen ja vastauksineen on luettavissa verkossa.

Etätilaisuuden ja verkkokyselyn kautta kaupunkilaisilla oli mahdollisuus kommentoida yleisten alueiden suunnitelman lähtökohtia ja suunnitelman sisältöä. Useat kysymykset etätilaisuudessa koskivat suunnittelua-alueen voimakkaasti kehittyviä osia, kuten Kalasatamaa. Uimapaikkoja ja mahdollisuuksia päästä veden ääreen toivottiin alueelle lisää. Koira- puistot ja -käymälät herättivät keskustelua kuten myös häiriökäyttäytymisen hallinta. Vuorovaikutuksen vaiheista kysyttiin myös. Lisäksi kysymyksiä ja kommentteja tuli hanke-ehdotuksista esimerkiksi Pitkänsilanrannan ja Kuuskulman katuhankkeista sekä Pääskylänpuistosta ja Pengerpuistosta.

Kerrokantasi-verkkokyselyyn tuli yhteensä 309 kommenttia. Suuri osa kommentteista liittyi alueen kaavoitukseen; Savonkadun ympäristöön, Hakaniemenrantaan, Merihakaan, Kalasatamaan, Verkkosaareen, Hanasaareen ja Vilhonvuorenrantaan. Lisäksi kommentteissa toivottiin, että rantojen ja merialueiden roolia virkistystä tarjoavina alueina painotetaan, luonnonmukaisuutta ja puustoisuutta säilytetään puistoalueilla sekä toimia häiriökäyttäytymisen ehkäisyyn.

Etätilaisuuden ja verkossa saadun palautteen pohjalta luonnoksen sisältöä tarkennettiin ja muokattiin harkituilta osin.

Luonnosvaiheessa saadun palautteen perusteella päivitetty yleisten alueiden suunnitelma oli nähtävillä 16.8.- 19.9.2021, ja siihen sai jättää kirjallisia kommentteja. Yleisten alueiden suunnitelmasta saatiin yhteensä 67 kommenttia. Näistä neljä olivat paikallisilta järjestöiltä. Kommentteja antoivat Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry, Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry, Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset ry sekä JR II:n eli Ässä-rykmentin perinnetoimikunta. Muut 63 kommenttia olivat asukaspalautteita.

Kommenteissa korostuivat häiriökäyttäytyminen, lasten ja nuorten huomiointi, alueen luontoarvojen ja monimuotoisuuden huomiointi sekä kasvillisuuden, kuten katu- ja puustutusten lisääminen alueella. Myös koirapuistojen jakamisesta erillisiin pienten ja isojen koirien puoliin tuli useita kommentteja.

Suunnitelmassa tehtiin useita tarkennuksia saadun palautteen perusteella. Häiriökäyttäytymisen ehkäisemiseksi kirjattiin Pengerpuiston ja Katri Valan puiston hanke-ehdotuksiin maininta päihdetyöntekijän osallistamisesta suunnitteluun. Lasten ja nuorten huomioiminen kirjattiin yleiseksi tavoitteeksi koko alueella, minkä lisäksi lasten ja nuorten toimintojen lisääminen kirjattiin erityisesti huomioon otettavaksi Tokoinrannan ja Pengerpuiston puistohankkeissa.

Suunnitelmassa on yleisesti nostettu kaikissa hankkeissa huomioitavaksi Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelma. Lisäksi Alppipuiston eteläosan hankkeeseen lisättiin erityisesti huomioitavaksi LUMO-ohjelman toimenpide 5.1. Arvioimme ja hyödynämme puiston tai muun viheraluekohteen monimuotoisuuspotentiaalia hoito- ja kehittämissuunnittelun ja peruskorjaussuunnittelun yhteydessä.

Yleisten alueiden suunnitelman tarkkuustasosta johtuen, suunnitelmassa ei pystytty osoittamaan hanketasolla katualueita, joille olisi mahdollista lisätä katuistutuksia ja -puita, liikenteelliset lähtökohdat huomioiden. Tästä syystä työn rinnalla on edistetty tavoitetta erillisessä Kallion kävely-ympäristön laatu-suunnitelmassa, joka on asetettu asukkaiden kommentoitavaksi kerrokantasi-palveluun.

Yleisten alueiden kehittämissuunnitelma

Yleisten alueiden kehittämistavoitteet toteuttavat Helsingin kaupunkistrategiaa, Helsingin yleiskaavaa 2016 sekä tukevat Kallion, Alppiharjun ja Sörnäisten alueiden ominaispiirteiden säilymistä ja vahvistumista. Yleisten alueiden kehittämissuunnitelma yhdistää alueen merkittävimmät teemat kokonaisuudeksi yhdistäen ja huomioiden erityisesti näiden väliset riippuvuussuhteet. Suunnittelun strategiset teemat painottuvat alueen laajoihin viheraluekokonaisuuksiin ja kaupunkirakenteen rooliin viheralueita täydentävinä virkistysalueina ja -reiteinä. Nykyisiä maisemallisia-, luonto-, virkistys- ja kulttuuriympäristön arvoja vaalitaan ja niiden säilymisestä huolehditaan määrittelemällä alueelle kehittämisen tavoitteet.

Meren äärellä kulkevaa reitistöä kehitetään osana laajempaa rantareititikonaisuutta. Tavoite näkyy konkreettisesti Tokoinrannan ja Pitkäsillanrannan hanke-esityksinä, joissa parannetaan ranta-alueiden toiminnallisuutta, viihtyisyyttä ja tulvasuojausta. Muilta osin suunnittelualueen rantaviiva on jo uudelleen rakentumassa ja Kalasatamassa valmistumassa.

Kulttuuripiirteiden analyysin pohjalta arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ominaispiirteiden säilyminen turvataan. Erilaisten alueiden tyypillisiä piirteitä vaalitaan käyttämällä mm. kasvilajistoa, päällystemateriaaleja sekä kalusteita ja varusteita, joiden ilme ei aiheuta suuria ristiriitoja kunkin alueen rakentamisajankohdan tyylin ja kokonaisilmeen kanssa. Lähes kaikki esitetyistä hankkeista sijoittuvat arvoympäristöiksi luokitelluille alueille ja omaavat lukuisia kulttuurihistoriallisia ja maisemallisia arvoja. Tavoitteiden toteutuminen varmistetaan hankkeiden yhteydessä tarvittaessa teettävillä ympäristöhistoriallisilla selvityksillä sekä nykyisten selvitysten hyödyntämisellä.

Suunnittelualan tärkeimmät jalankulku-, pyöräily- ja virkistysreitit sijoittuvat alueen länsiosassa viheralueille ja muilla alueilla pääosin katualueille. Suurin osa alueen itäosan kaupunkirakenteesta on muutoksen alla, minkä vuoksi kehitettävät reitistöt, kuten uudet pyöräilyn nopeat pääreitit painottuvat näille alueille. Pyöräilyn nykyisiä nopeita pääreittejä täydennetään Helsinginkadusta etelään, radan varressa.

Kallion, Alppiharjun ja Sörnäisten viheralueiden tarjoamat palvelut ovat keskittyneet alueen länsiosiin, jossa Keskuspuiston vihersormi työntyy osaksi kantakaupunkia. Suunnittelualan etelä-pohjoissuuntaiset viher yhteydet ovat etenkin länsiosassa kattavat, mutta suunnittelualan poikittaiset, itä-länsisuuntaiset viher yhteydet kaipaavat sujuvoittamista sekä ekologisten että virkistysyhteyksien parantamiseksi.

Toimenpidetarpeet

Kallion, Alppiharjun ja Sörnäisten suunnitelma-alueen yleisten alueiden toimenpidetarpeet määriteltiin verkostotarkastelujen pohjalta ja asiantuntijatyönä tehtyjen tarvekartoitusten perusteella ottaen huomioon suunnitelman laadinnan aikana saatu asukas- ja sidosryhmäpalaute. Yleisten alueiden suunnitelman luonnon- ja maisemanhoidon tavoitteet toteuttavat Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelmaa 2021-2028. Tavoitteena on ylläpitää ja kehittää puistometsiä turvallisina, ulkoilukäyttöä kestävinä, monimuotoisina, viihtyisinä ja maisemallisesti edustavina.

Hakaniementori on kaupunkirakenteessa merkittävä aukiotila ja sitä tulee jatkossakin kehittää suurtorina. Suunnittelualan kymmenen kilometrin rantaviivan suuri osa palvelee tai tulee jatkossa palvelemaan rantareittinä. Rantareittiä kehitetään jatkossakin, painottuen vielä rakenteilla oleviin Kalasataman rantoihin ja suunnitteilla oleviin siltayhteyksiin. Suunnittelualan katualueet ovat yleisesti ottaen hyväkuntoisia, mutta joitain kehittämistarpeita ilmeni muun muassa päällystevaurioissa tai kaupunkikuvassa. Kunnostus- ja peruskorjaushankkeissa materiaalivalintoihin ja niiden kestävyys kiinnitetään erityistä huomiota, jotta osataan valita kullekin alueelle mahdollisimman sopivat päällysteet, rakenteet, kalusteet ja varusteet. Alueen esteettömyyttä tulisi tulevien hankkeiden kohdalla parantaa mahdollisuuksien mukaan. Jatkoselvitystarpeisiin on merkitty tarve tutkia esteettömyyden parantamista alueella.

Suunnittelualan viheralueet ovat monipuolisesti arvokkaita ja ne muodostavat kokonaisuuksia keskenään ja muun kaupunkirakenteen kanssa, mikä tulee huomioida alueiden jatkokehittämisessä. Viheralueiden kehittämisessä erityisen tärkeää on vaalia alueen monipuolisia arvoja – kulttuurihistoriallisia arvoja, ekologisia arvoja, maisema- ja

kaupunkikuvallisia arvoja ja virkistysarvoja. Suunnittelualueella olevien viheralueiden toimenpidetarpeet liittyvät osin niiden suureen käyttöpaineeseen tai häiriökäyttäytymisen hallintaan. Ranta-alueisiin rajautuvien puistojen kohdalla tulee tutkia niiden merkitystä kaupungin tulvasuojauksessa. Osa Tokoinrannan puistoalueesta ja Siltasaaresta sijaitsee tulvariskialueella, mistä syystä puiston hanke-ehdotuksessa esitetään rantamuurin korotusta. Maankäytön muutoksista johtuen koirapuistojen määrä alueella vähentyy viiteen. Jatkosuunnittelussa suositellaan tutkimaan koirapalveluiden riittävyys alueella.

Luonnon- ja maisemanhoidon tavoitteena on ylläpitää ja kehittää puistometsiä turvallisina, ulkoilukäyttöä kestävinä, viihtyisinä ja maisemallisesti edustavina. Luonnon monimuotoisuutta lisätään alueelle harkitusti puuston hoidon yhteydessä jätettävällä maalahopuulla sekä hoitamalla puustoa kerroksellisena, vanhoja puita vaalien ja samalla huolehtien uudesta monilajisesta puusukupolvesta.

Alueen länsiosassa on C1-luokkaan kuuluvia lähimetsiä (C1.1 puistometsä) sekä niittyjä, jotka kuuluvat B2-luokkaan (käyttöniityt) tai B3-luokkaan (maisemaniityt). Maastohavaintojen perusteella on suunnitelmassa esitetty tarkennuksia etenkin näiden alueiden hoitoluokitukseen.

Hanke-esitykset

Yleisten alueiden suunnitelmassa hankkeiksi nostetut kohteet on valittu tarvekartoituksen ja asukaspalautteen perusteella. Hankkeiden valintaan on vaikuttanut alueiden kunnan lisäksi merkittävästi niiden käyttöpaineet ja kaupunkikuva. Tavoitteena on koko yleisten alueiden suunnitelma-alueen kehittäminen kohti suunnitelman strategisia tavoitteita.

Suuret puistohankkeet

1. Tokoinranta (peruskorjaus): Monipuolisesti arvokas kaupunginosapuisto peruskorjataan alueen arvoja vaalien. Suunnittelun pohjaksi tilataan ympäristöhistoria- ja luontoselvitykset. Alueen toimintojen sijoitusta tarkastellaan. Lapsille ja nuorille pyritään lisäämään uusia toimintoja. Rantapromenadia rajaava tukimuri kunnostetaan ja korotetaan, jotta alueen tulvasuojaus paranee.
2. Pengerpuisto (peruskorjaus): Puiston peruskorjaus suunnitellaan pohjautuen lähtötiedoksi teetettäviin ympäristöhistorialliseen selvitykseen ja kasvillisuusinventointiin. Alueen kasvillisuus, päällystemateriaalit, kalusteet, varustus ja valaistus suunnitellaan

puiston arvoihin sovittaen. Koirapuisto kunnostetaan ja sen optimaalista sijaintia puistossa tutkitaan. Puistoon lisätään lapsille ja nuorille uusia toimintoja, sovittaen puiston arvoihin ja muihin reunaehtoihin. Suunnittelussa konsultoidaan päihdetyöntekijöitä häiriökäyttäytymisen hillintään liittyen.

3. Alppipuisto, eteläosa (peruskorjaus): Alppipuiston eteläosa peruskorjataan osana vanhaa historiallista Eläintarhan puistokokonaisuutta. Reitit kunnostetaan ja mahdollistetaan esteettömän yhteyden toteuttaminen Linnanmäen eteläiselle sisäänkäynnille. Alueen länsiosaan tutkitaan uuden reitin ja näköalapaikan sijoittamista. Lisäksi puistossa tehdään välttämättömiä luonnonhoidon toimenpiteitä.

Pienet puistohankkeet

4. Pääskylänpuisto (kunnostus): Puisto kunnostetaan sen perussommitelma säilyttäen.
5. Franzeninpuistikko (kunnostus): Franzénin puistikon itäosan käytävät kunnostetaan ja päällystetään nykyistä paremmin alueen arvoihin sopivalla päällysteellä. Puistoon tehdään uusia istutuksia ja luodaan mahdollisuuksia oleskeluun.
6. Osa Alli Tryggin puistosta (kunnostus): Puiston yläosa suunnitellaan huolella osaksi kaksiosaista kokonaisuutta. Jyrkkien käytävien kohdille rakennetaan uudet portaat. Kaikukujan kuivatus suunnitellaan uudelleen ja kuja toteutetaan luonnonkivisenä. Ässärinteen kuivatuksen toimivuus tarkastetaan. Tutkitaan mahdollisuutta rakentaa uudet portaat puiston keskialueelle ylä- ja alatasanteen väliin, oleskelumahdollisuudet huomioiden. Alueen puu- ja pensasistutuksia täydennetään, kuitenkin niin, että alueella näkyvyys pysyy hyvänä.
7. Katri Valan puiston kasvillisuus (kunnostus): Katri Valan puiston istutuksia täydennetään aukkoisista kohdista ja paikoin perenna- ja pensaslajeja korvataan nykyistä matalammilla lajeilla näkyvyyden parantamiseksi. Päihdetyöntekijöitä konsultoidaan suunnittelussa toimivien ratkaisujen löytämiseksi. Tutkitaan, onko

yleisen käymälän pystyttäminen puistoon järkevää.

Kadut ja aukiot

8. Pitkänsillanranta (peruskorjaus): Katualue kunnostetaan niin, että rannassa on jatkossakin leveä promenadi. Lehmusrivi uusitaan jatkosuunnittelussa tutkittavalla menetelmällä (vaiheittain tai yhdellä kertaa). Promenadin länsipäähän voidaan rakentaa istuskeluportaat veden ääreen. Siltasaaren-kärjessä tavoitteena on säilyttää vähemmän rakennettu ilme ja alueen silokalliot. Siltasaarenkärjen kohdalla tutkitaan ratkaisuja, joilla mahdollistetaan rantapromenadin jatkaminen Siltasaarenkärjessä. Suunnitelmissa huomioidaan mahdollinen uusi kävelysilta Siltasaarenkärjen ja Kaisaniemenrannan välillä.
9. Kuuskulma (peruskorjaus): Aukio suunnitellaan turvalliseksi ja toiminnalliseksi katu ympäristöksi, joka luo Alppilaan keskustamaisen aukion. Perussommitelma säilytetään. Alue suunnitellaan aukiotilana ja katu ympäristönä, joka ulottuu seinästä seinään ja on monen katunäkymän päätteenä. Aukion jalankululle varatut osuudet tulee päällystää alueelle nykyistä betonikiveystä paremmin sopivalla päällysteellä. Lehmukset tulee uusia, mikäli niitä ei voida säilyttää.

Rahoitustarve

Kallion, Alppiharjun ja Sörnäisten yleisten alueiden suunnitelmassa esitettyjen hankkeiden rahoitustarve on noin 13 120 000 euroa (alv. 0 %). Luonnonhoidon kustannustarve määritellään seuraavalla suunnittelutasolla. Yleisten alueiden suunnitelmassa esitettävistä peruskunnostushankkeista on laadittu hankeohjelmat ja kustannusarviot hankeosaston tarkkuudella.

Yleisten alueiden suunnitelma suunnittelutyökäytönä

Yleisten alueiden suunnitelmat ovat kaupunkiympäristön toimialan työväline yleisten alueiden ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi koko Helsingin alueella. Suunnitelmassa määritellään nykytila-analyysin ja vuorovaikutuksen pohjalta alueen kehittämis- ja kunnostamistarpeet seuraavalle kymmenvuotiskaudelle. Yleisten alueiden suunnitelmat ovat katu- ja viheralueiden omaisuudenhallinnan työkalu, joka mahdollistaa alueiden

kehittämisen tasapuolisesti koko kaupungissa. Yleisten alueiden suunnitelmatasoa seuraa kunnostushankekohteiden tarkempi suunnittelu katu- ja puistosuunnitelmien ja hoidon osalta luonnon- ja maisemahoidonsuunnitelmien muodossa. Suunnitelmat tullaan laatimaan vuorovaikutteisesti asukkaiden, yhdistysten, järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa.

Tiedoksianto

Päätös toimitetaan yleistiedoksi, koska vastaanottajia on yli 30/henkilöiden lukumäärää ei tiedetä.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Oula Rahkonen, maisema-arkkitehti, puhelin: 310 27273
oula.rahkonen(a)hel.fi
Tiina Saukkonen, suunnitteluvastaava, puhelin: 09 310 38508
tiina.saukkonen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Kallion, Alppiharjun ja Sörnäisten yleisten alueiden suunnitelma 2022-2031
- 2 Aluekortit
- 3 Vuorovaikutusraportti

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Hallinto- ja lakipalvelut / Tietopalvelut / Tanja Krook